

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 26.861.07 в Державному університеті
інформаційно-комунікаційних технологій,
доктору наук з державного управління,
професору Савкову А.П.

ВІДГУК

офіційного опонента полковника САЛЬНІКОВОЇ Ольги Федорівни, доктора наук з державного управління, старшого наукового співробітника, заслуженого діяча науки і техніки України, заступника начальника Головного управління військового співробітництва Збройних Сил України на дисертацію Кукіна Ігоря В'ячеславовича на тему: «Механізми державного управління інформаційною безпекою особистості», подану на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління до спеціалізованої вченої ради Д 26.861.07 в Державному університеті інформаційно-комунікаційних технологій за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертаційної роботи

У демократичному суспільстві людина є найвищою соціальною цінністю та критичним, неповно-доступним, інформаційно вразливим об'єктом, який може істотно впливати на стан національної безпеки держави. Це знайшло своє підтвердження в період окупації російською федерацією окремих територій України, яка проходила з використанням значної кількості колаборантів серед громадян України та зрадників серед персоналу правоохоронних органів та військових формувань України. У свою чергу, швидка деокупація захоплених у 2022 році країною-агресором територій Київської, Чернігівської, Сумської та значної частини Харківської та Херсонської областей відбувалась за сприянням патріотично налаштованого їх населення.

Сучасний стан розвитку технологій ведення гібридних війн потребує пошуку компромісу між кількістю та якістю необхідних ресурсів, які держава має використовувати для забезпечення інформаційної безпеки та використанням механізмів державного управління для підвищення імунітету громадян до ворожої пропаганди, що дозволяє забезпечувати необхідний стан національної безпеки з мінімізацією необхідного часу для локалізації інформаційної загрози мінімальною кількістю матеріальних ресурсів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Актуальність проведеного дисертаційного дослідження також підтверджується виконанням його в рамках однієї загальнодержавної та двох відомчих науково-дослідних робіт: «Інформаційно-технологічні та комунікативні виклики інформаційної безпеки України в умовах гібридної війни» (ДР № 0118U003517), «Система оцінки ефективності оперативно-

Вхідний № 300
«25» 03 2024 р.

служби України (шифр 2120016А, «Ефективність»), «Концепція розвитку Державної прикордонної служби України на період після 2015 року» (шифр 2120019А, «Концепція»).

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Мета роботи полягала в обґрунтування теоретико-методологічних засад та розробці науково-практичних рекомендацій щодо формування й реалізації механізмів державного управління інформаційною безпекою особистості. Завдяки коректному визначенню об'єкта та предмета дослідження, а також доцільним використанням системного підходу, аналітичного методу, методу абстракції, діалектичного методу, методу аналізу й синтезу, логіко-семантичного та інших методів визначена мета досягнута.

У цілому, опрацьовані автором наукові положення, висновки і рекомендації мають достатнє теоретичне та методологічне обґрунтування. Це підтверджується джерельною базою дослідження, яка охоплює 435 джерел. До їх числа входять наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, законодавчі та нормативно-правові акти України, іноземних держав, організацій та інші матеріали. Наукова обґрунтованість і достовірність результатів роботи результатами апробації отриманих результатів на науково-комунікативних заходах та використанні автором комплексного підходу під час проведення дослідження.

Критично аналізуючи праці закордонних та вітчизняних вчених, історичні та сучасні події автор обґрунтовано зауважує, що людина є найвищою соціальною цінністю, вона є визначальним елементом, що забезпечує необхідний стан інформаційної безпеки у сфері національної безпеки держави. Зважаючи на ефект синергії окремі критичні вразливості основного елементу соціуму залишаються непомітними під час дослідження соціальної системи загалом. Саме в цьому полягає відмінність даного дослідження.

Дисертація безсумнівно є самостійною науковою працею, містить особисто отримані автором наукові результати у галузі науки «державне управління». За своєю сукупністю вони розв'язують важливу наукову проблему щодо визначення теоретико-методологічних основ механізмів державного управління інформаційною безпекою особистості.

Вірогідність та наукова новизна одержаних результатів

Вирішальне значення інформаційної безпеки особистості в загальній системі забезпечення інформаційної безпеки держави доведено автором з використанням методу Карно, що дозволило отримати оптимізовану функцію логічних змінних.

Серед найбільш вагомих нових наукових результатів дисертанта, які відображають якість проведеного дослідження відмічаю:

1. Модель державного управління інформаційною безпекою особистості, що структурно складається з основного елементу соціальної системи – людини

як об'єкту управління; зовнішніх чинників, які впливають на особистість; механізмів державного управління; елементів самоорганізації особистості, історичної та індивідуальної пам'яті;

2. Визначення змісту, структурних елементів механізмів державного управління інформаційною безпекою особистості, що включає:

– функції забезпечення власних безпечних умов життєдіяльності, визначення загроз власній безпеці, забезпечення безпеки соціальних комунікацій, формування світогляду, культурне виховання, розвиток знань, умінь і навичок щодо отримання, створення, поширення, накопичення, пошуку, оцінювання й оброблення інформації, формування правосвідомості, розвиток форм фіксації інформації, усвідомлення необхідності об'єднання зусиль з іншими членами суспільства, формування власних уявлень про якість функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, суб'єктів національної безпеки та формування власних вимог до їх діяльності, відтворення власної працездатності та перетворення ієрархії потреб;

– рівні, серед яких виокремлено: загальнозабезпечувальний життєдіяльність людини (природний, економіко-професійний, відтворювальний, світоглядний, захисний); розвиваючий особистість (мотиваційний, інвестиційний, креативний, аналітичний); суспільно-адаптивний (ретрансляційний, соціальний, соціально-аналітичний, інноваційний, харизматичний, технічний); синергетичний;

– інформаційну культуру, що включає механізми державного управління розвитком інформаційної безпеки особистості, канали прийому та передавання інформації, методи, технології та способи оброблення інформації, опанування необхідними технічними засобами обробки інформації, результати взаємодії та спільної діяльності з іншими людьми, пам'ять людини та суб'єктивно залежні процеси зміни свідомості);

– усвідомлення людиною необхідності розподілу державної влади.

3. Проект Концепції забезпечення інформаційної безпеки особистості, що враховує та визначає економічні, політичні, соціальні, безпекові чинники; шляхи протидії небезпечній та шкідливій інформації; принципи діяльності суб'єктів інформаційних стосунків; відомчий, національний, міжнародний механізми її реалізації; пріоритети діяльності, а також індикатори стану справ та очікувані результати.

4. Класифікацію каналів зворотного зв'язку в механізмах державного управління, зокрема, раціональний (використання досягнень науки та практики); чуттєвий (емоційна сфера почуття); ідеальний (безумовне використання релігійних канонів); обмежено інтегральний та інтегральний, де використовуються декілька або всі із зазначених каналів.

5. Авторські визначення понятійно-категоріального апарату науки державного управління в інформаційній сфері, зокрема:

– «інформаційна безпека особистості», що розглядається автором як стан усвідомлення людиною результату взаємодії об'єктивних і суб'єктивних

реальностей, що не створює загроз її існуванню і сталому розвитку суспільства, державі та міжнародній спільноті;

– «механізм державного управління інформаційною безпекою особистості», який становить сукупність взаємодіючих органів державної влади, місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, які законними та притаманними їм методами й інструментами здійснюють протидію загрозам і мінімізують ризики небажаного сприйняття людиною інформації, що загрожує конституційному ладу, суверенітету, територіальній цілісності держави, національним цінностям, дотриманню законності та правопорядку;

6. Авторські рекомендації щодо удосконалення процесів кадрового менеджменту, що передбачають виокремлення його в окрему гілку влади та дозволяють усунути передумови до корупції, залежність кадрових рішень від особистих бажань керівництва органів державної влади, а також впровадження суб'єктивно-незалежних методів оцінки кандидатів для комплектування вакантних посад, удосконалення базових вимог до персоналу.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління оскільки вона стосується наступних напрямів досліджень:

– Теоретико-методологічні засади розроблення та функціонування механізмів державного управління: категорії, закономірності, принципи, методи, концепції, моделі, системи, класифікація.

– Цілі, завдання, функції держави, стратегії її розвитку як чинники формування та функціонування механізмів державного управління.

– Формування та реалізація державної політики у сферах державного, регіонального та галузевого управління й інших сферах суспільного життя.

– Органи державної влади та їх статус: цілі, завдання, функції, структури, організаційні відносини, їх удосконалення.

– Стратегічне управління, планування та цільове програмування в діяльності органів державної влади.

– Результативність і ефективність функціонування суб'єктів і механізмів державного управління.

– Механізм державного регулювання окремих галузей і сфер суспільного життя та їх удосконалення.

– Інформаційні технології й інформаційне забезпечення в системах державного управління.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та рефераті

Основні наукові положення, висновки та рекомендації були висвітлені в 19 статтях у наукових фахових виданнях України з державного управління, 6 статей у виданнях іноземних держав (з яких 4 – включені до наукометричної бази Web of Science Core Collection). Також, додатково відображає наукові результати дисертації 21 публікація. Їх кількість, обсяг та якість відповідають

вимогам МОН України щодо публікації основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Наукові положення викладаються в дисертації логічно, послідовно та обґрунтовано.

Реферат дисертації адекватно відображає її основні положення, розкриває зміст проведеного дослідження та не містить інформації, яка відсутня в тексті дисертації.

Оцінка оформлення дисертації

Дисертація написана науковим стилем української мови. Складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Оформлення дисертації та реферату відповідає вимогам державних стандартів України, нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України та МОН, містить посилання на використані джерела інформації, які наведені в алфавітному порядку.

Структура роботи узгоджується з її актуальністю, метою, новизною, завданнями дослідження. Наведені рекомендації ґрунтуються на результатах власних висновків їх автора. Текст дисертації достатньо ілюстрований рисунками та таблицями, які дозволяють якісно сприймати отримані автором наукові результати, їх повноту та обґрунтованість.

Теоретичне та практичне значення роботи

Теоретичне та практичне значення роботи підтверджене відповідними актами та довідками про її впровадження від Верховної Ради України, Адміністрацією Державної прикордонної служби України, Національним інститутом стратегічних досліджень, Національною академією Служби безпеки України, Національним центром управління та випробувань космічних засобів Державного космічного агентства України.

Матеріали, які містяться в тексті дисертації можуть бути використані:

- у нормотворчій діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування;
- для удосконалення механізмів державного управління, стратегічного планування з питань забезпечення інформаційної безпеки держави;
- у навчальному процесі в навчальних закладах;
- під час організації проведення заходів інформаційного характеру з персоналом органів державної влади, місцевого самоврядування та населенням;
- для подальшої наукової діяльності.

Особистий внесок здобувача

Переважає кількість наведених автором у додатку А дисертації та рефераті оприлюднених наукових праць за темою дослідження – одноосібні.

У співавторстві автором опрацьовано сім наукових праць. Стосовно них в дисертації та рефераті зазначено особистий внесок.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи високий науковий, методичний та практичний рівень дисертації, варто зазначити, що робота містить низку недоліків:

1. На стор. 131 дисертантом наведено сучасне тлумачення терміну «гібридна війна». Було би доцільно детальніше проаналізувати використання та протидію її інформаційній компоненті у сучасних міжнародних конфліктах.

2. У пункті 3.3, стор. 216 бажано було розглянути проблему та базові підходи адаптації для пересічних громадян методик оцінки інформації та джерел інформації, які вже використовуються співробітниками правоохоронних органів окремих країн.

3. На стор. 342 автор розглядає особливості формування концепції забезпечення інформаційної безпеки особистості в Україні. Також, у додатку Ф наведений авторський проект Концепції забезпечення інформаційної безпеки особистості.

Разом з тим автор в її змісті не достатньо приділяє уваги:

- забезпеченню інформаційної безпеки представників міжнародної спільноти та міжнародних організацій;
- опрацюванню на основі зазначеної концепції стратегії забезпечення інформаційної безпеки особистості;
- формуванню зворотного інформаційного впливу на російське населення.

4. тексті дисертації враховано причинно-наслідковий зв'язок між станом інформаційної безпеки особистості та загрозами скоєння нею протиправних вчинків. Разом з тим автор не розглядає проблеми досконалості норм та відповідальності осіб, які визначені Кримінальним Кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення з питань забезпечення інформаційної безпеки.

5. На стор. 273, зазначено основних суб'єктів інформаційно-аналітичної діяльності та забезпечення інформаційної безпеки, якими є центральні органи державної влади.

Проте, дисертантом не приділено уваги дослідженню їх внутрішньої структури, наявності в ній штатних інформаційно-аналітичних або інших підрозділів, на які покладені або можуть бути покладені завдання зміцнення інформаційної безпеки особистості з метою удосконалення їх діяльності.

6. На стор. 271 автор справедливо зазначає, що Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» лише декларує відповідальність за порушення законодавства про утвердження української національної та громадянської ідентичності. Автор не приділяє достатньої уваги удосконаленню юридичної відповідальності за порушення встановленого порядку та правил у сфері забезпечення інформаційної безпеки.

Разом з тим зазначені зауваження не знижують наукову та практичну цінність отриманих І. В. Кукіним нових наукових результатів та мають рекомендаційний характер.

Разом з тим зазначені зауваження не знижують наукову та практичну цінність отриманих І. В. Кукіним нових наукових результатів та мають рекомендаційний характер.

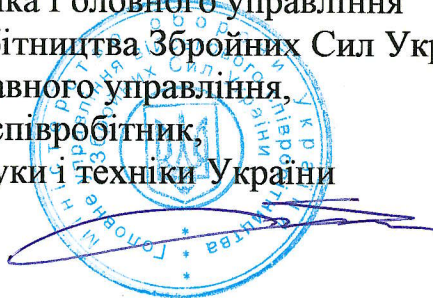
Загальний висновок

Представлена на захист дисертаційна робота Кукіна Ігоря В'ячеславовича виконана на актуальну тему: «Механізми державного управління інформаційною безпекою особистості». Мету проведення дослідження досягнуто, поставлені завдання виконано. Робота достатньо обґрунтована, містить наукову новизну, має практичну цінність та відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління. Дисертаційна робота є самостійним та завершеним науковим дослідженням. Особисто одержані автором результати вирішують наукову проблему з питань визначення теоретико-методологічних основ механізмів державного управління інформаційною безпекою особистості.

Вважаю, що дисертація Кукіна Ігоря В'ячеславовича на тему: «Механізми державного управління інформаційною безпекою особистості» відповідає п. 7, 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук (Постанова Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 № 1197) та наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій», а її автор заслуговує на присудження наукового ступеню доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

Заступник начальника Головного управління
військового співробітництва Збройних Сил України,
доктор наук з державного управління,
старший науковий співробітник,
заслужений діяч науки і техніки України
полковник

Ольга САЛЬНІКОВА